

Kinderen in Tel over kindermishandeling

Het Databoek Kinderen in Tel (KIT) is al vijf jaar een inspiratiebron voor innovatief lokaal jeugdbeleid. Sinds 2006 brengt het Databoek de leefsituatie van kinderen en jongeren per gemeente, provincie en per wijk in kaart. Aan de hand van twaalf indicatoren, gebaseerd op het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind, laat KIT zien in welke omstandigheden kinderen in Nederland verkeren.

In elke editie doet Kinderen in Tel verslag van de meldingen van kindermishandeling via de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's). Omdat er meer gegevens beschikbaar zijn over de meldingen bij de AMK's dan vermeld in het Databoek, is er in 2011 een special uitgebracht over kindermishandeling.

Meldingen algemeen

De gegevens over de bij AMK's gemelde kinderen beslaan de periode 2003 tot en met 2009. Slachtoffers, professionals, ouders, verontruste burens of onderwijzers: iedereen kan bij het AMK terecht. We zien een redelijk constante stijging van het aantal bij het AMK gemelde kinderen tot en met 2007, daarna stabiliseert dat aantal enigszins.

Vormen van kindermishandeling

'Kindermishandeling' is een verzamelterm voor verschillende vormen van mishandeling. Een grote categorie is: (Getuige) huiselijk geweld. Vergeleken met 2003 is het aantal kinderen als getuige van huiselijk geweld bijna verachtvoudigd in 2009: ruim 10.000.

Naarmate kinderen ouder zijn wordt er verhoudingsgewijs meer verwaarlozing gemeld dan (getuige) huiselijk geweld. Deze categorie is over de jaren het sterkst gegroeid en komt momenteel overal het meest voor.

Verschillen tussen steden

Gemeenten voeren geen gelijk beleid. In de ene gemeente meldt men bijvoorbeeld direct bij het AMK, terwijl een andere gemeente eerst vooronderzoek doet en vrijwillige hulpverlening aanbiedt. Dit beïnvloedt het aantal meldingen sterk. Dit wetende, zien we de volgende verschillen tussen steden:

- Bij de 25 gemeenten met de meeste meldingen zitten alleen steden uit Zuid-Holland en Friesland.
- Bij de 25 steden met de minste meldingen zitten verhoudingsgewijs veel steden uit Limburg.
- Vooral Dordrecht heeft vanaf 2007 relatief veel bij het AMK gemelde mishandelde kinderen.
- Utrecht en Amsterdam hebben een lagere instroom dan de gemiddelde instroom van meldingen bij AMK's in Nederland.
- Ook al zijn er in verschillende steden redelijk gelijksoortige wijken: onderling kunnen ze behoorlijk variëren in het aantal gemelde kinderen.

Aantal gemelde kinderen

De 0- t/m 3-jarigen zijn oververtegenwoordigd (21% van de 0- t/m 17-jarigen zijn 0- tot 3-jarigen, in de meldingen gaat het om ruim 26%), de 4- t/m 7-jarigen zijn licht oververtegenwoordigd (ruim 22% tegenover 26% meldingen) en de 8- t/m 17-jarigen zijn sterk ondervertegenwoordigd (57% tegenover 47,5% in de meldingen). In de verhouding jongens/meisjes is geen aantoonbaar verschil.

De meldingen (getuige) huiselijk geweld betreffen vooral kinderen van 0 tot en met 7 jaar. De gevolgen van het getuige zijn van huiselijk geweld en andere vormen van kindermishandeling worden vaak sterk onderschat en kunnen levenslang aanhouden. Tegelijkertijd blijkt dat de beschikbaarheid van gerichte interventies minimaal is. Met gerichte interventies bedoelen we behandelingen die specifiek ingaan op de oorzaken van de problemen bij kinderen die getuige waren van vormen van mishandeling.

Toptien HOOGST aantal gemelde kinderen			Toptien MINST aantal gemelde kinderen		
Gemeente	Provincie	%	Gemeente	Provincie	%
Dordrecht	Zuid-Holland	4.41	Margraten	Limburg	0.07
Zwijndrecht	Zuid-Holland	2.92	Eijsden	Limburg	0.04
Sliedrecht	Zuid-Holland	2.09	Gulpen-Witterm	Limburg	0.04
Leeuwarden	Friesland	2.05	Nuth	Limburg	0.04
Gorinchem	Zuid-Holland	1.96	Maasgouw	Limburg	0.02
Gouda	Zuid-Holland	1.90	Echt-Susteren	Limburg	0.02
Hendrik-Ido-Ambacht	Zuid-Holland	1.88	Schiermonnikoog	Friesland	0.00
Leiden	Zuid-Holland	1.87	Muiden	Noord-Holland	0.00
Binnenmaas	Zuid-Holland	1.84	Mook en Middelaar	Limburg	0.00
Papendrecht	Zuid-Holland	1.82	Simpelveld	Limburg	0.00

In 2009 woont:

- 16,9% van alle kinderen in Nederland in een achterstandswijk
- 32,6% van alle gemelde mishandelde kinderen in een achterstandswijk
- 33,6% van de kinderen die gemeld zijn als getuige van huiselijk geweld in een achterstandswijk. Dit is bijna twee keer zoveel als in de totale bevolking.

Samenhang met achterstandswijken

- In heel Nederland worden in zogenaamde achterstandswijken absoluut (dus in zuiver aantal) bijna drie keer zoveel kinderen gemeld en relatief (afgezet tegen de bevolking) ruim twee keer zoveel kinderen als in niet-achterstandswijken.

Conclusies

- Gemeenten gebruiken verschillende methoden om de meldingen kindermishandeling te verzamelen en te behandelen. Dat maakt het moeilijk om greep te krijgen op de problematiek.
- Relatief en absoluut gezien is bij soort mishandeling de grootste toename te zien in de categorieën 'verwaarlozing (breed)' en '(getuige) huiselijk geweld'.
- Er zijn grote verschillen in onder meer de aantallen gemelde kinderen en de soort kindermishandeling binnen en tussen regio's, steden en wijken. Deze verschillen zijn niet verklaarbaar door de verschillende werk- of beleidsafspraken tussen instellingen of de inzet van vrijwillige hulpverlening per gemeente of regio.
- Er is een samenhang tussen meldingen over kindermishandeling en het wonen in achterstandswijken.
- Er zijn nu nog nauwelijks specifieke behandelingen beschikbaar in Nederland voor de problemen bij mishandelde kinderen.

Aanbevelingen

- We bevelen aan nader te onderzoeken waarom bepaalde steden zoals Dordrecht en Leeuwarden veel meldingen krijgen en bepaalde andere zo weinig, zoals Utrecht en Amsterdam.
- We bevelen aan nader onderzoek te doen naar de oorzaken van de aanmerkelijke verschillen tussen en binnen regio's, gemeenten en wijken en de opvolging door de AMK's.
- Voor de samenhang tussen meldingen over kindermishandeling en het wonen in achterstandswijken zijn meerdere oorzaken aanwijsbaar: er kunnen meer risicofactoren voor kindermishandeling aanwezig zijn, maar het kan ook zijn dat het hulpverleningsnetwerk en buurtwerk de situatie in achterstandswijken veel beter in de gaten houden. We bevelen aan ook hiernaar nader onderzoek te doen.
- Specifieke interventies voor de oorzaken van aandoeningen bij mishandelde kinderen zijn nodig en moeten op grotere schaal worden ingezet.

Dit factsheet is een samenvatting van het rapport Kinderen in Tel over kindermishandeling (Tierolf & Smit, 2011). Het volledige rapport is beschikbaar via www.verwey-jonker.nl